

การปรับตัวของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

(Assimilation)

ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมของไทยได้เป็นอย่างดี ถ้าพิจารณาจะเห็นได้ว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมที่ เอื้ออำนวยต่อการปรับตัว นอกจากนี้แล้วนโยบายของรัฐบาลในการดูแลชนกลุ่ม น้อยให้กลายเป็นไทยก็ยังเป็นแรงผลักดันอีกทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัว ในที่นี้จะได วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับตัวและประเมินผลของขบวนการปรับตัว โดยใช้ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชาวมอญในตำบลบ้านม่วง ตำบลคลองควาย และตำบลทรง- คะนอง เป็นตัวอย่างสนับสนุนบทวิเคราะห์นั้น ๆ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับตัว

1. ความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ <sup>ระหว่างคนมอญกับคนไทย</sup> ได้แก่ รูปร่างหน้าตา อาชีพ ตลอดจน สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้แยกชาวมอญออกจากชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เช่น พวกจีน พวกแขก มอญเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์เช่นเดียวกับไทย ถ้าดูโดยผิวเผินแล้วจะเห็นได้ว่า มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกันมาก แมว่าโดยทั่วไปชาวมอญจะมีผิวคล้ำกว่าไทย แต่ก็มีคนไทย บางคนที่มีผิวคล้ำแบบมอญและมอญบางคนที่มีผิวขาวเหลืองอย่างไทย การแต่งกายและ ท่ามของหญิงมอญในระยะหลัง (ปลายสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น) ก็ได้รับอิทธิพลจากไทย คือ แต่งกายเหมือนหญิงไทยในชนบททั่วไป <sup>ที่</sup>ตัดผมสั้นแทนการเกล้ามวย ชายมอญก็เช่น กันหันมาสวมกางเกงแทนการนุ่ง "สะลอง"

อาชีพของชาวมอญส่วนใหญ่คือ การทำนา ลักษณะความเป็นอยู่ก็คล้ายคลึงกับ ชาวนาไทย เนื่องจากอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

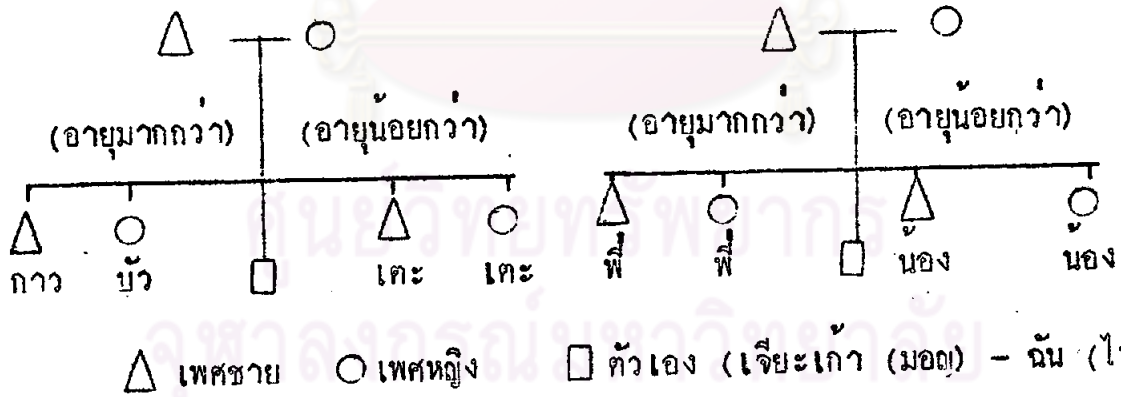
โครงสร้างของสังคมมอญและไทยต่างก็เป็นสังคมชาวพุทธ เพราะนับถือพุทธ- ศาสนาเหมือนกัน จึงสามารถเข้ากันได้โดยง่าย เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในกิจกรรมทาง

ศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาหลักอันเดียวกัน นอกจากนี้อิทธิพลของพุทธศาสนาซึ่งย้าความสำคัญ  
 ของแต่ละบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ใครทำอะไรก็จะได้รับผลเช่นนั้น  
 ผสมกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์ ทำให้ทั้งมอญและไทยมีพื้นฐานทาง  
 ความคิดในเรื่องบุญเรื่องกรรมแบบเดียวกัน รักความสงบไม่เบียดเบียนกัน มุ่งที่จะทำ  
 บุญทำทานอย่างเดียวกัน

รูปแบบของความสัมพันธ์ในสังคมก็คล้ายคลึงกัน มีการเคารพนับถือกันตาม  
 ลำดับอาวุโส นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ลักษณะของการลำดับญาติพี่น้องตลอดจนคำที่ใช้  
 เรียกญาติพี่น้องทั้งของตัวเองและบิดามารดา ฯลฯ ก็มีระบบคล้ายกัน คือแยกไปตามเพศ  
 อายุ และลักษณะของความสัมพันธ์ทางสายเลือดและการเกี่ยวดอง มีทั้งกันบ้างเล็กน้อย  
 เช่น ในการเรียกพี่และน้องร่วมสายโลหิต มอญจะมีคำเรียกพี่ชายว่า กาว (kao)  
 คำเรียกพี่สาวว่า บัว (boa) ส่วนน้องนั้นเรียกว่า เตะ (te) เหมือนกันไม่ว่าจะเป็น  
 น้องชายหรือน้องสาว แต่ของไทยไม่มีการแยกเพศ ถ้าอายุมากกว่าไม่ว่าหญิงหรือชาย  
 เรียก พี่ เหมือนกัน ถ้าอายุน้อยกว่าเรียก น้อง เป็นต้น<sup>1</sup>

มอญ

ไทย



<sup>1</sup> ุรายละเอียดของคำที่ใช้เรียกญาติพี่น้องในลำดับชั้นต่าง ๆ ของมอญเทียบกับ  
 ไทยใน Brian L. Foster, "Ethnicity and Economy: The Case of the  
 Mons in Thailand" (Unpublished Doctoral Dissertation, The Univer-  
 sity of Michigan, 1972), pp. 192-208.

นอกจากนี้วัฒนธรรมของมอญก็ไม่แตกต่างจากไทยมากนัก เพราะต่างได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ประเพณีต่าง ๆ ของมอญส่วนใหญ่ก็คล้ายกับของไทย ถ้าคัดรายละเอียดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผีของมอญออกไป เช่น ประเพณีการเกิด การแต่งงาน เป็นต้น ยิ่งประเพณีทางศาสนาแล้วแทบจะไม่ต่างกันเลย เช่น สงกรานต์ เสา - ออกพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับกรทำบุญในพุทธศาสนา ไม่มีเรื่องของการนับถือผีเข้ามาปะปนเลย

การที่มอญมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับไทยในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้มีความสามารถ <sup>ดุษฎี</sup> ใญ่ลจรปรับตัวให้กลายเป็นไทยได้ง่าย

2. การนับถือศาสนาเดียวกันและนโยบายของรัฐบาลในการปกครองคณะสงฆ์มอญและไทยต่างก็นับถือพุทธศาสนานิกายเดียวกัน จะมีแตกต่างกันบ้างก็เพียงในค่านิยมปฏิบัติเท่านั้น และแม้ว่าคณะสงฆ์รามัญในประเทศไทยจะแยกออกไปต่างหากจากคณะสงฆ์ไทยมีเจ้าคณะใหญ่ปกครองกันเอง โดยมีพระราชคณะชั้นรอง ๆ ลงมา และยังมีราชทินนามสำหรับพระสงฆ์รามัญอันค้ำต่าง ๆ แยกต่างหากโดยเฉพาะ แต่คณะสงฆ์รามัญก็มีได้เป็นคณะเอกเทศเพราะยังต้องแยกย้ายไปขึ้นกับคณะสงฆ์ไทยคณะใดคณะหนึ่งหรือไม่ก็ขึ้นตรงต่อสมเด็จพระสังฆราช ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 วัดและคณะสงฆ์รามัญต้องรับนโยบายต่าง ๆ จากวัดและคณะสงฆ์ไทย ซึ่งเป็นนโยบายจากรัฐบาลนั่นเอง ขณะเดียวกันรัฐบาลก็เป็นผู้อุปถัมภ์วัดต่าง ๆ จึงเท่ากับว่ารัฐมีอิทธิพลเหนือคณะสงฆ์ไทยและมอญ นอกจากนี้พระมหากษัตริย์ยังเป็นผู้แต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชและพระราชคณะทั้งไทยและมอญ จะเห็นได้ว่า การจัดปกครองคณะสงฆ์ดังกล่าว นอกจากจะทำให้พระสงฆ์มอญได้ใกล้ชิดกับพระสงฆ์ไทยมากขึ้นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ไทยค่อย ๆ กลืนวัดและพระมอญให้เป็นไทยด้วย

นโยบายของรัฐบาลในระยะหลังต่อมาก็ยังเร่งให้วัดและพระมอญถูกกลืนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน พ.ศ. 2445 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองพระสงฆ์ ซึ่งมีผลให้คณะสงฆ์รามัญนิกายเหลือแค่ชื่อ เพราะมีไคยก เป็นคณะหนึ่งต่างหากดังแต่ก่อน แต่ให้ไปขึ้นกับเมืองหรือคณะตามเขตที่วัดนั้น ๆ ตั้งอยู่ และตำแหน่ง

เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายรามัญนิกายก็เป็นอันสิ้นสภาพไปถ้าย ค่อมมาใน พ.ศ. 2454 ก็โดยยกเลิกการศึกษาพระปริยัติธรรมแบบรามัญ ให้พระภิกษุสามเณรามัญในประเทศไทยศึกษาเล่าเรียนตามแบบไทยโดยใช้หลักสูตรเดียวกับพระภิกษุไทย<sup>1</sup> นโยบายดังกล่าวมีผลปรากฏในปัจจุบันคือ พระสงฆ์มอญและวัคมอญบางแห่งแทบจะไม่มีลักษณะแตกต่างกับพระสงฆ์ไทยและวัคไทยเลย เช่น วัดปทุมทอง วัดสำแล บนฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครในจังหวัดปทุมธานี เป็นวัคมอญที่กลายเป็นไทย เพราะไม่มีการสวดหรือเทศน์แบบมอญแล้ว

สำหรับความรู้สึกของชาวมอญในตำบลทั้ง 3 เกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างวัคมอญกับวัคไทย นั้น ปรากฏว่า ต.ทรงคะนอง และ ต.คลองควาย ต่างก็ให้คำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ลักษณะโดยทั่วไปนั้นไม่ต่างกัน เพราะนับถือพระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน แต่ในด้านลัทธิวิธีปฏิบัติต่างกัน วัคมอญและพระมอญ (ในบางวัค) เกรงครັคในระเบียบวินัยมากกว่า จึงคน่าเลื่อมใสมากกว่า ที่แตกต่างอีกประการหนึ่งคือเรื่องภาษาที่ใช้สวดในวัค ส่วน ต.บ้านม่วงนั้นปรากฏว่า จำนวน 18 % บอกว่าไม่สามารถให้คำตอบในเรื่องนี้ได้เพราะยังไม่เคยไปวัคไทยเลย นอกนั้นก็ให้คำตอบเช่นเดียวกับ ต.ทรงคะนองและคลองควาย

ชาวมอญใน 3 ตำบลยังคงเกรงครັคและเลื่อมใสศรัทธาในศาสนามาก ดังจะเห็นได้ว่า ชาวมอญทุกคน (100 %) ในแต่ละตำบลจะไปวัคอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และเข้าหรือออกพรรษาเพื่อทำบุญตามประเพณี นอกจากนี้จำนวน 60 % ของ ต.คลองควาย 58 % ของ ต.บ้านม่วง และ 12 % ของ ต.ทรงคะนอง ไปวัคทุกวันพระนอกเหนือจากเทศกาลดังกล่าว และสำหรับในรายที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไปใน ต.คลองควายและบ้านม่วงซึ่งอยู่บ้านว่าง ๆ ก็มักจะไปวัคทุกวัน เพื่อให้วัคพระและช่วยงานของวัค (ถ้ามี) (ดูตารางที่ 1)

<sup>1</sup> ทรายละเอียดบทที่ 4.

ตารางที่ 1 โอกาสในการไปวัดของชาวมอญ

	ทรงคะนอง	คลองควาย	บ้านม่วง
	%	%	%
ไปวัดในเทศกาลสงกรานต์และเข้า-			
ออกพรรษา	100	100	100
ไปวัดทุกวันพระ	12	60	58
ไปวัดทุกวัน	-	28	20
ไม่แน่นอน แล้วแต่จะมีโอกาสว่าง	22	8	18
	134	196	196

โดยทั่วไปชาวมอญมักเลือกที่จะไปวัดมอญประจำหมู่บ้าน ด้วยเหตุที่ว่า ใกล้ สะควก และคุ้นเคย ยกเว้น ต.คลองควาย ซึ่งมีจำนวนเกินครึ่งที่บอกว่าไม่ค่อยได้ เลือกวัด เพราะอาชีพค้าขายทางเรือไม่ค่อยอยู่กับที่ จึงแล้วแต่ว่าจะสะควกที่วัดไหนซึ่งถ้า ศรัทธาแล้วก็ไปวัดนั้น ไม่ได้เลือกว่าจะต้องเป็นวัดมอญเสมอไป ยกเว้นเทศกาล สงกรานต์จะต้องกลับไปทำบุญที่วัดประจำหมู่บ้านของตน อย่างไรก็ตาม ในความรู้สึก ของชาวมอญโดยเฉพาะที่ ต.ทรงคะนอง และ ต.คลองควาย ก็ไม่ได้รังเกียจวัดไทย ไปบ้างเหมือนกัน แต่ที่เลือกไปวัดมอญมากกว่าเพราะอยู่ใกล้บ้านและคุ้นเคยมากกว่า เท่านั้นเอง (ดูตารางที่ 2)



ตารางที่ 2 วัตถุประสงค์ที่ชาวอมุญนิยมไป

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
วัดอมุญ	60	44	88
วัดโลกไค้ไม่จำกัด	40	56	12
	100	100	100

นอกจากนี้ ชายทุกคนที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่างบวชแล้วเกือบทุกคน แม้ในเพศหญิงก็มีบุตรที่บวชแล้วหรือกำลังจะไหวบวชเช่นกัน ความรู้สึกของชาวอมุญที่เห็นว่าวัดอมุญเคร่งในระเบียบวินัยมากกว่า มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวัดที่ใช้ในการบวชด้วย ดังปรากฏว่า 96 % ของ ต.บ้านม่วง 94 % ของ ต.คลองควาย และ 80 % ของ ต.ทรงคะนอง เลือกที่จะบวชหรือไต่บวชแล้วที่วัดอมุญประจำหมู่บ้านของตน ตามพิธีแบบอมุญ โดยให้เหตุผลว่าอยู่ไกลบ้าน บรรดาญาติโยมจะไปทำบุญที่สะดวก และยังมีความรู้สึกว่าเป็นวัดของพวกเขา นอกจากนี้แล้วยังจะได้เรียนรู้ภาษามอมุญในระหว่างที่บวชอยู่ด้วย

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนานี้ ต.คลองควายและ ต.ทรงคะนอง มีแนวโน้มที่จะถกเถียงกันเป็นไทยมากกว่า ต.บ้านม่วง เพราะมีการติดต่อกับคนภายนอกกลุ่มมากโดยมีศาสนาเป็นสื่อ กล่าวคือ เฉลี่ยประมาณครึ่งหนึ่งจะไปวัดไทย โอกาสที่จะใกล้ชิดกับคนไทยก็มีมาก ขณะเดียวกัน ต.บ้านม่วงกลับไม่ค่อยได้ติดต่อกับคนภายนอกเท่าใดนัก

3. การคบคัมภีร์กับภายนอก ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่า สังคมอมุญในระยะแรก ๆ เป็นสังคมที่เลี้ยงตัวเองได้และอยู่อย่างโดดเดี่ยว เฉพาะในกลุ่มของตน ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคในภาษาและสภาพภูมิศาสตร์ที่กั้นการติดต่อกับสังคมภายนอก ตลอดจนการคมนาคมที่ล่าช้าและเต็มไปด้วยความยากลำบาก ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น หมู่บ้านขยายขอบเขตออกไป จึงเริ่มจะมีการติดต่อกันไต่บ้าง สภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมบังคับให้อมุญไต่มีมากขึ้น ทำให้สังคมอมุญกว้างออกไป เป็นสังคมอมุญปนไทย มีสังคมนอมุญอื่นอีกต่อไป เป็นเหตุให้ชาวอมุญเริ่มมีการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่

ในตารางที่ 3 จะแสดงให้เห็นว่าชาวอมุญส่วนใหญ่ใน 3 ตำบล มีการคบค้าสมาคมกับคนทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน มีเพียงส่วนน้อยที่คบหาสมาคมกับเฉพาะคนในหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนมากเป็นผู้นสูงอายุ

ตารางที่ 3 การคบหาสมาคม

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
สมาคมกับคนทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน	90	92	66
สมาคมกับเฉพาะคนในหมู่บ้าน	<u>10</u>	<u>8</u>	<u>34</u>
	100	100	100

สำหรับคำถามที่ว่าเพื่อนฝูงส่วนมากเป็นคนเชื้อชาติเดียวกันหรือไม่นั้น จำนวนกว่าครึ่งของ ค.บ้านม่วง คือ 62 % บอกว่าส่วนมากเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน ในขณะที่ ค.คลองควายมี 58 % และ ค.ทรงคะนองเพียง 16 % เท่านั้นที่เป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เพื่อน

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
เป็นคนมอญส่วนมาก	16	48	62
เป็นคนไทยส่วนมาก	-	2	-
มีทั้งมอญและไทยพอ ๆ กัน	<u>84</u>	<u>50</u>	<u>38</u>
	100	100	100

นอกจากนี้ชาวมอญ ค.ทรงคะนอง และ ค.คลองควาย ยังมีความสัมพันธ์กับคนภายนอกกลุ่มมากกว่า ค.บ้านม่วง ดังจะเห็นได้จากการจ้างงานต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ ซึ่งจำนวน 88 % ของ ค.ทรงคะนองและคลองควาย บอกว่ามีคนภายนอกเขามาร่วมงานด้วยทั้งคนไทยและคนมอญ ส่วน ค.บ้านม่วงมีเพียง 32 % เท่านั้นที่มีคนภายนอกเขามาร่วมงาน

ส่วนการพึ่งพาอาศัยกันนั้น ส่วนมากแล้วทั้ง 3 ตำบล (จำนวนเกินครึ่ง) มักจะพึ่งพาอาศัยคนมอญในหมู่บ้านเดียวกัน นอกจากนี้จำนวน 10 % ของ ค.คลองควาย บอกว่าช่วยเหลือตัวเองไม่พึ่งใครทั้งนั้น อันนี้แสดงให้เห็นลักษณะดั้งเดิมของชาวมอญ

ที่เลี้ยงตัวเอง เฉพาะภายในกลุ่มไม่พึ่งพาใคร (ดูรายละเอียดการางที่ 5)

ตารางที่ 5 การพึ่งพาอาศัย

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
พึ่งคนมอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน	64	62 + 10	52
พึ่งคนบ้านอื่นทั้งมอญและไทย	24	24	14
พึ่งคนไทย	12	4	14
ไม่พึ่งใครเลย	—	—	20
	100	100	100

จะเห็นได้ว่า ค.ทรงคะนอง และ ค.คลองควาย มีการสมาคมติดต่อกับคนภายนอกกลุ่มมากกว่า ค.บ้านม่วง และสังคมก็เปิดกว้างกว่าเพราะมีความสัมพันธ์กับคนภายนอกซึ่งมีทั้งมอญและไทยมากกว่า ในขณะที่ ค.บ้านม่วงนั้นส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์กับคนภายในกลุ่มอยู่ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการพึ่งพาอาศัยนั้น แม้ว่า ค.บ้านม่วงจะมีการติดต่อกับคนภายนอกน้อยกว่า ค.ทรงคะนอง และ ค.คลองควาย และอีกจำนวน 20 % ไม่พึ่งใครทั้งนั้น แต่ปรากฏว่ามีเปอร์เซ็นต์ของการพึ่งคนไทยนอกกลุ่มใกล้เคียงกับทรงคะนองและมากกว่าคลองควาย

4. การที่ไม่สามารถดำรงความเป็นกลุ่มเชื้อชาติ (มอญ) ได้ เนื่องจาก

ก. การแต่งงานกับคนไทย

ข. ภาษาและชนบประเพณี ความเชื่อเสื่อมลงจากเดิม

ค. นโยบายของรัฐบาลในการทำให้คนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทย  
ตามกฎหมาย



ง. การรับวิทยาการและความเจริญจากภายนอกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อมให้ทันสมัยขึ้น

ก. การแต่งงานกับคนไทย หลังจากที่มีการติดต่อกับศาสนาคริสต์กับคนไทยแล้ว ก็มีการแต่งงานกับคนไทย มีหลักฐานปรากฏการแต่งงานระหว่างมอญกับไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ส่วนมากเป็นมอญชั้นหัวหน้าและบุตรหลานซึ่งได้รับราชการเป็นขุนนางในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น พระยารามจักรวงศ์ (สมิงเทวะรังษี) บุตรของพระยาพระรามที่อพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนเรศวร ได้แต่งงานกับนางทองหญิงไทย บุตรีขุนศรีกันการพล เป็นต้น<sup>1</sup> ขุนนางมอญบางคนยังได้ส่งบุตรของตนถวายตัวเข้าทูลราชการฝ่ายใน ได้เป็นเจ้าจอม เช่น เมียทองได้เป็นเจ้าจอมอยู่งานพระสนมโทในกรมพระราชวังบวรฯ แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ<sup>2</sup> และในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นธิดาของเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) คนหนึ่งชื่ออิม เป็นเจ้าจอมในสมัยรัชกาลที่ 3 และหลานสาวชื่อกลิ่น เป็นเจ้าจอมในสมัยรัชกาลที่ 4 คือเจ้าจอมมารคาของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นนอกจากจะมีการแต่งงานระหว่างบุตรธิดาของขุนนางมอญกับขุนนางไทยแล้ว ยังมีการแต่งงานระหว่างมอญกับไทยในระดับสามัญชนทั่วไปด้วย ฮัลลiday (Halliday) กล่าวว่า ในสมัยของเขา (ประมาณต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตรงกับตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) มีการแต่งงานระหว่างมอญกับไทยอยู่บ่อย ๆ จนเป็นเรื่องธรรมดาและไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะทั้งมอญและไทยต่างไม่คิดว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนต่างชาติในแง่ของการแต่งงาน ประกอบกับรูปร่างหน้าตาก็คคล้ายคลึงกัน จนบางครั้งก็ไม่ว่าจะแต่งงานของคนไม่ใช่คนเชื้อชาติเดียวกัน

<sup>1</sup> คุรยละเอียดเรื่องนี้อยู่ใน ประยูทธิ สิทธิพันธ์, ต้นตระกูลขุนนางไทย (พระนคร: คลังวิทยา, 2505), หน้า 104-122.

<sup>2</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 116-117.

สำหรับการแต่งงานกับคนไทยในตำบลทั้ง 3 ปรากฏว่า บรรพบุรุษของผูโ  
 สัมภาษณ์ตั้งแต่ชั้นของทวดลงมาจนถึงชั้นพ่อยังมีการแต่งงานกับคนไทยน้อยมาก คือมีเพียง  
 12 % ที่ ต.ทรงคะนอง 2 % ที่ ต.คลองควาย และ 8 % ที่ ต.บ้านม่วง ที่แต่งงาน  
 กับคนไทย แต่ในคนรุ่นปัจจุบันมีมากขึ้น เห็นได้จาก ต.คลองควายซึ่งมีจำนวน 90 %  
 ที่ตัวผู้ให้สัมภาษณ์และญาติพี่น้องแต่งงานกับคนไทย และที่น่าสนใจคือ ต.บ้านม่วง แม้ว  
 จะมีลักษณะสังคมค่อนข้างจะโคกเคี้ยวกว่าแห่งอื่น แต่กลับมีเปอร์เซ็นต์ของการแต่งงาน  
 กับคนไทยสูงถึง 82 % ในจำนวนนี้มีรายหนึ่งบอกว่าลูก ๆ ของตนแต่งงานกับคนไทย  
 หมกทุกคนและไปอยู่ที่กรุงเทพฯ อีกรายหนึ่งบอกว่าพี่และน้องของตนรวม 7 คนแต่งงาน  
 กับคนไทยทั้งหมด สาเหตุที่ชาวมอญบ้านม่วงแต่งงานกับคนไทยมากอาจจะเป็นเพราะ  
 ชาวบ้านที่นั่นออกไปทำงานในกรุงเทพฯ มาก ทำให้ได้ใกล้ชิดกับคนไทยมากกว่าคนใน  
 หมู่บ้าน ส่วนที่ ต.ทรงคะนองมีการแต่งงานกับคนไทย 76 % และในจำนวนที่แต่งงาน  
 กับคนไทยทั้ง 3 ตำบลนั้น เห็นได้ว่าการทำพิธีแต่งงานแบบมอญลดจำนวนลง หันมาทำพิธี  
 แบบมอญปนไทยบ้าง แบบไทยบ้าง (ดูตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การทำพิธีแต่งงาน

	ทรงคะนอง	คลองควาย	บ้านม่วง
	76 %	90 %	82 %
พิธีแบบมอญ	28	48	50
พิธีแบบมอญปนไทย	32	32	8
พิธีไทย	16	10	24
	76	90	82

หลังจากที่แต่งงานแล้ว ชาวมอญเหล่านั้น (ที่แต่งงานกับคนไทย) ส่วนใหญ่  
 จะไปอยู่ร่วมกับคนไทย กล่าวคือ ต.คลองควาย มี 54 % และ ต.บ้านม่วง 64 %

ที่ไปอยู่ในหมคนไทยหลังจากแต่งงานแล้ว ส่วน ต.ทรงคะนอง นั้นมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือเกือบครึ่งต่อครึ่ง แสดงให้เห็นว่าชาวมอญได้ขยายตัวออกไปปะปนอยู่ในสังคมไทยมากขึ้น โอกาสที่จะถูกกลืนเป็นไทยก็ยังมีมากขึ้น

ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องญาติพี่น้องไปแต่งงานกับคนไทย ส่วนใหญ่บอกว่ารู้สึกเฉย ๆ ไม่มีความรังเกียจและไม่เห็นเป็นเรื่องผิดธรรมดา เพราะอยู่กับคนไทยในประเทศไทยอยู่แล้ว จะเป็นคนมอญหรือคนไทยก็เหมือนกัน ถ้าเข้ากันได้ก็อยู่อย่างมีความสุขได้ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องเชื้อชาติมิใช่สิ่งสำคัญหรืออุปสรรคในการแต่งงาน มีเพียงส่วนน้อยที่บอกว่าไม่ชอบ อยากใหแต่งงานกับคนมอญด้วยกันมากกว่า (ดูตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ความเห็นในการแต่งงานกับคนไทย

	ทรงคะนอง	คลองควาย	บ้านม่วง
	76 %	90 %	82 %
เห็นชอบด้วย	-	-	4
เฉย ๆ	68	64	42
ไม่เห็นชอบด้วย	8	22	18
ไม่มีความเห็น	-	4	18
	76	90	82

ความเห็นเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการเลือกคู่ครองให้ตนเองหรือให้บุตรหลาน แสดงให้เห็นว่าชาวมอญมีแนวโน้มที่จะแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต.ทรงคะนอง จำนวน 72 % บอกว่าการเลือกคู่แต่งงานนั้นไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนมอญ ส่วน ต.คลองควาย และ ต.บ้านม่วง มีจำนวนเท่ากัน คือ 48 % ที่มีความเห็นดังกล่าว (ดูตารางที่ 8) นอกจากนี้ ชาวมอญ

ค.ทรงคะนอง ไม่มีใครถือเรื่องเชื้อชาติเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ครองให้ตนเอง หรือบุตรหลานเลย มีที่ ค.คลองควายเพียง 4 % และบ้านม่วง 8 % เท่านั้นที่บอกว่าถือเรื่องเชื้อชาติ คือจะต้องเป็นคนมอญ เป็นเกณฑ์อันดับแรกในการพิจารณาเลือกผู้ครอง ชาวมอญส่วนใหญ่บอกว่ามักจะพิจารณาที่อุปนิสัยใจคอเป็นสำคัญ และฐานะ อาชีพ การศึกษาเป็นอันดับรอง ๆ ลงมา

ตารางที่ 8 ความเห็นในการเลือกผู้ครอง

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
ต้องการให้แต่งงานกับคนมอญ	28	52	52
ไม่จำกัด	72	48	48
	100	100	100

อย่างไรก็ตาม ชาวมอญส่วนใหญ่จะพยายามที่จะรักษาเชื้อชาติของตนไว้ให้สูญไปทั้ง ๆ ที่เป็นไปได้อย่างไร ดังจะเห็นได้จากข้อเลือกระหว่างบุคคล 2 คนที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามเกณฑ์ที่ตนต้องการ แต่คนหนึ่งเป็นมอญ อีกคนหนึ่งเป็นไทย ปรากฏว่าจำนวน 90 % ของ ค.คลองควาย และ 80 % ของ ค.บ้านม่วง เลือกคนมอญด้วยกัน ในขณะที่ ค.ทรงคะนอง เลือกคนมอญเพียง 60 % (ดูตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 การเลือกคู่ครองที่มีเกณฑ์ของคามที่ตั้งไว้

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
คนมอญ	60	90	80
ใครก็ได้ไม่จำกัด	40	10	20
	100	100	100

สำหรับเหตุผลที่ต้องการเลือกคนมอญนั้นมีต่าง ๆ กัน ดังนี้

- ไม่อยากให้เชื้อชาติมอญสลายไป
- ชอบคนชาติเดียวกัน ภาษาเดียวกัน เพราะพูดกันง่ายและรู้เรื่อง  
ดีกว่า
- ชาตินิยม รักในชาติกำเนิดของคน ไม่อยากทิ้งสายเลือดเดิม
- คนชาติเดียวกัน ย่อมจะรู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี วันพระวันทาน  
ดีกว่า ซึ่งทำให้เข้ากันได้ง่าย
- มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันและรู้สึกพอใจต่อกันดีกว่า
- คนมอญมีสัมมาคารวะและอยู่ในศีลธรรมมากกว่า
- คนมอญโดยมากเป็นคนดี ซื่อสัตย์และไม่สุรุษสุราย
- เกรงจะถูกกลืนโดยคนไทย

ส่วนพวกที่ให้คำตอบว่าเลือกใครก็ได้ นั้น ให้เหตุผลว่า คนไม่มีความรังเกียจ  
ในเรื่องเชื้อชาติ ทั้งคนมอญและคนไทยก็เหมือนกันเพราะนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน และ  
โดยเฉพาะที่ ต.ทรงคะนองนั้นยังบอกว่า เคี้ยวนี้ไม่ค่อยมีมอญแล้ว เพราะกลายเป็นไทย  
ไปหมด

ข. ภาษาและขนบประเพณี ความเชื่อเสื่อมลง ภาษาและขนบประเพณี



ตลอดจนความเชื่อเป็นเครื่องแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของชาวมอญที่แตกต่างไปจากไทย  
ในระยะแรก ชาวมอญสามารถรักษาเอกลักษณ์ดังกล่าวไว้ได้เป็นอย่างดี เพราะยังอยู่  
รวมกันเป็นกลุ่มในหมู่บ้านเดียวกันและค่อนข้างจะโดดเดี่ยว ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับ  
สังคมภายนอกมากขึ้น อิทธิพลจากภายนอกได้เข้ามาปะปนอยู่ในสังคมมอญ ทำให้ไม่สามารถ  
รักษาเอกลักษณ์ในด้านภาษาและชนประเพณีไว้ได้อย่างสมบูรณ์ได้

\* คำภาษานั้น การติดต่อกับภายนอกไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจหรือสังคม  
ทำให้มีความจำเป็นต้องหันมาใช้ภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีกภาษาหนึ่ง สังคมมอญยิ่งเปิดออก  
กว้างมากขึ้นเท่าใด การใช้ภาษาไทยก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น และในขณะที่เดียวกันภาษามอญ  
กลับไชน้อยลง ทำให้ภาษาค่อย ๆ เสื่อมไปจนปรากฏว่าชาวมอญบางกลุ่มในปัจจุบันไม่  
สามารถพูดภาษามอญได้ ยิ่งภาษาเขียนด้วยแล้วก็ยิ่งมีการเรียนการสอนกันน้อยมาก

นอกจากภาษาจะค่อย ๆ เสื่อมไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมแล้ว  
นโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็เป็นแรงผลักดันที่มีผลอย่าง  
มากที่ทำให้มีการใช้ภาษามอญลดน้อยลง กล่าวคือ ก่อนหน้าที่จะมีการปฏิรูปการศึกษานั้น  
เด็กมอญเข้ารับการศึกษที่วัดมอญประจำหมู่บ้านและใช้ภาษามอญในการเรียนการสอน  
หลังจากที่มีการปฏิรูปการศึกษาแล้ว รัฐบาลได้เข้ามาบีบบบาทในการจัดการศึกษาโดยตรง  
ได้สร้างโรงเรียนหลวงขึ้นแทนโรงเรียนวัดซึ่งเคยสอนกันมาอย่างไม่มีหลักสูตรและกฎ -  
เกณฑ์ โรงเรียนหลวงที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในวัดนั้น ๆ แต่รับนโยบายและหลักการ  
ไปจากส่วนกลาง คือ รัฐบาล วัดมอญก็เช่นกันได้สอนตามหลักสูตรและใช้แบบเรียนที่  
รัฐบาลกำหนด ที่สำคัญคือใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนทั้งหมดแทนภาษามอญ ส่วน  
การศึกษาของฝ่ายพระสงฆ์นั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรง  
ไทยก เลิกหลักสูตรบาเรียนรามัญใน พ.ศ. 2454 ให้พระภิกษุสามเณรรามัญหันมาศึกษา  
เล่าเรียนตามแบบไทย บพบาทของรัฐบาลในด้านการศึกษาดังกล่าวทำให้มีการใช้ภาษา  
ไทยแพร่หลายยิ่งขึ้นในหมู่ชาวมอญโดยทั่วไปทั้งในและนอกวัด ชาวมอญจึงค่อย ๆ ถูกกลืน  
ในคำณภาษา ในปัจจุบันวัดมอญที่มีการสวดและเทศน์ภาษามอญลดจำนวนลง โดยเฉพาะ  
ที่จังหวัดปทุมธานีซึ่งมีชาวมอญอยู่หนาแน่นมากตลอดสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ปรากฏว่า  
มีจำนวนพระที่สามารถสวดและเทศน์มอญได้น้อยมาก น้อยกว่าที่อำเภอบ้านโป่งและอำเภอ

โพธารามในจังหวัดราชบุรีหลายเท่า ส่วนในหมู่บ้านมอญ ภาษามอญก็มีใช้น้อยลง ส่วนมากในระดับผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงใช้ภาษามอญได้อย่างคล่องแคล่ว นอกนั้นก็ใช้ทั้งภาษามอญและภาษาไทย

สำหรับตำบลทั้ง 3 ที่ทำการสำรวจก็เช่นกัน แม้ว่าในวัยเด็ก ชาวมอญจะเรียนรู้ที่จะใช้ภาษามอญเป็นภาษาแรก (100 % ของ ต.บ้านม่วง 94 % ของ ต.คลองควาย และ 80 % ของ ต.ทรงคะนอง พูดภาษามอญเป็นภาษาแรก) แต่พอเข้าโรงเรียนก็มักจะทิ้งภาษามอญ หันมาเรียนและใช้ภาษาไทยมากขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน ทำให้บางคนพูดภาษามอญไม่ค่อยได้เพราะใช้แต่ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่บางคนก็พูดได้ทั้งภาษามอญและภาษาไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกันแล้วจะเห็นได้ว่า ต.บ้านม่วงยังมีการใช้ภาษามอญกันมากในชีวิตประจำวันในบ้าน กล่าวคือ จำนวน 88 % ของผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่าใช้ภาษามอญพูดกับคนในครอบครัว และอีก 12 % ใช้ภาษามอญปนภาษาไทย ส่วน ต.ทรงคะนองและคลองควายนับมีเพียง 18 % และ 24 % ตามลำดับเท่านั้นที่ใช้ภาษามอญในครอบครัว ส่วนใหญ่แล้วจะใช้ภาษามอญปนภาษาไทย และยังมีบางส่วนที่ใช้แต่ภาษาไทยภาษาเดียว (ดูตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ภาษาที่ใช้พูดกับคนในครอบครัว

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
ภาษามอญ	18	24	88
ภาษามอญและภาษาไทย	54	70	12
ภาษาไทย	28	6	—
	100	100	100

ในค่านความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่บุตรหลานหันมาใช้ภาษาไทย แทนภาษามอญ ก็มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้คือ

- ต.ทรงคะนอง 80 % รู้สึกเฉย ๆ เพราะใช้กันมากจนเกิดความเคยชิน  
 20 % (ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ) รู้สึกเสียใจเหมือนกัน  
 อยากให้พูดมอญควย เพราะเกรงว่าภาษามอญจะ  
 สูญไป
- ต.คลองควาย 52 % ไม่รู้สึกอะไร (เฉย ๆ)  
 48 % ไม่ค่อยพอใจ อยากให้พูดภาษามอญบ้างภาษาจะ  
 ใกล้เคียง
- ต.บ้านม่วง 32 % เฉย ๆ  
 10 % มีความรู้สึกตั้งแต่ไม่ค่อยพอใจและไม่ชอบไปจนถึง  
 ขั้นรุนแรง คือโกรธแค้นและมักจะเอคให้พูดมอญ  
 58 % ไม่มีการพูดภาษาไทยในบ้านเรือนของคนเลย

ถ้าจะเทียบการใช้ภาษามอญในตารางที่ 10 กับการใช้ภาษามอญในอดีต  
 ในชั้นของปู่ย่าตายาย และชั้นของบิดามารดา ก็จะเห็นได้ว่า มีการใช้ภาษามอญลดลงไป  
 จากเดิมมาก โดยเฉพาะ ต.ทรงคะนอง และ ต.คลองควาย แต่ ต.บ้านม่วงนั้นลดลง  
 ไปไม่มากนัก (ดูตารางที่ 11 เปรียบเทียบกับตารางที่ 10)

ตารางที่ 11 ภาษาที่ปู่ย่าตายายและบิดามารดาใช้กับผู้ให้สัมภาษณ์

	ทรงคะนอง		คลองควาย		บ้านม่วง	
	ชั้นของปู่	ชั้นของบิดา	ชั้นของปู่	ชั้นของบิดา	ชั้นของปู่	ชั้นของบิดา
ภาษามอญ	88	72	98	94	100	100
ภาษามอญ และ ภาษาไทย	12	28	2	6	-	-
ภาษาไทย	-	-	-	-	-	-
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

สรุปได้ว่า ในค่านภาษานี้ ต.บ้านม่วงยังคงรักษาภาษามอญไว้ได้ดีกว่า ต.ทรงคะนองและคลองควาย ซึ่งเสื่อมไปมากและเร็วกว่า ต.บ้านม่วง แต่ ต.บ้านม่วง ก็มีแนวโน้มว่าจะเสื่อมลงด้วยในระยะเวลาต่อไป แม้วาจะค่อนข้างช้ากว่าอีก 2 ตำบลข้างตน

ค่านชนบทรรมนิยมประเพณีและความเชื่อของชาวมอญก็อยู่ในสภาพที่กำลังเสื่อมไปเช่นเดียวกับภาษา และดูเหมือนว่าจะสูญไปเร็วกว่าภาษาควย เพราะในท้องที่บางแห่งความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการนับถือผีจางลงมาก การรำผีหรือการทำพิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับการนับถือผีก็พลอยสูญไปควย เช่น ต.คลองควายไม่มีการรำผีมาเป็นเวลานานกว่า 30 - 40 ปีแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายบอกว่าไม่เคยเห็นการรำผีเลยตั้งแต่เกิด ชาวมอญที่นั่นให้เหตุผลว่า ที่เลิกไปก็เพราะไม่มีคนทำเป็น การรำผีหรือการทำพิธีเกี่ยวกับผีนั้นถ้าไม่จริง ทำไปอย่างผิด ๆ ถูก ๆ ก็จะเป็นโทษมากกว่าไม่ทำเสียเลย อีกประการหนึ่ง ในสมัยหลังนี้ผู้คนเสื่อมศรัทธาและเห็นว่าไม่ศักดิ์สิทธิ์ แต่เห็นอสิ่งอื่นใด การที่ไม่มีชาวมอญทำพิธีเหล่านั้นก็คงจะเป็นเพราะอุปสรรคในค่านอาชีพ ชาวมอญ ต.คลองควาย

ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในเรือ เดินทางไปมาค้าขายยังที่ต่าง ๆ จึงค่อนข้างจะห่างเหินจาก  
ชนบประเพณีของคน นานเข้าชนบประเพณีเหล่านั้นก็เลือนไป ในชั้นหลังนี้จึงทำกันไม่เป็น

แม้ว่า ต.คลองควายจะไม่มีการรำผีแล้ว แต่ชาวมอญบางส่วน (จำนวน  
42 %) ยังคงนับถือผีอยู่ ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งซึ่งนับถือผีได้เล่าให้ฟังว่า ตอนที่บุตร  
ของตนเกิดนั้น มีภูมามอนชคอยู่ข้าง ๆ เปลเด็ก แต่ไม่ได้อันตรายผู้ใดเลย หลังจากนั้น  
นั้นก็เลยออกจากบ้านไป เมื่อถามว่า ตอนที่เห็นภูมาอยู่ในบ้านนั้นกลัวหรือไม่ ก็ได้รับ  
คำตอบว่าไม่กลัว เพราะรูปร่างนั้นไม่ได้มาอันตราย แต่มาให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่  
เกิดใหม่ ชาวมอญ ต.คลองควาย 42 % ที่บอกว่ายังนับถือผีอยู่นั้น มีความเห็นในเรื่อง  
การนับถือผีแตกต่างกันเป็น 2 พวก คือ พวกหนึ่งเชื่อถืออย่างมาก บอกว่าถ้าไม่เชื่อจะมี  
อันเป็นไป และกล่าวว่ารู้อีกเสียกายที่ไม่มีการรำผีแล้ว อีกพวกหนึ่งบอกว่าไม่ได้เชื่อทั้ง  
หมด แต่เชื่อและปฏิบัติตามประเพณีต่อ ๆ กันลงมาเท่านั้น ส่วนอีก 58 % ที่เหลือบอกว่า  
ไม่นับถือผีแล้ว เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ ไม่มีเหตุผล ไม่มีมูลความจริง พวกนี้  
ส่วนมากเชื่อทางพระมากกว่า เกี่ยวกับการรำผีก็ให้ความเห็นว่า เลิกไปก็ดีแล้ว เพราะ  
ไม่ได้ประโยชน์อะไร และไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลมายืนยันหรือมาพิสูจน์ได้ ในจำนวน  
58 % นี้มีบางรายเป็นบุตรชายคนโต ซึ่งตามประเพณีต้องเป็นผู้รับผีสืบต่อจากบิดา แต่  
เนื่องจากไม่เชื่อถือในเรื่องนี้ จึงไม่ได้รับผีตามประเพณี ส่วน ต.ทรงคะนองและ ต.  
บ้านม่วงยังมีเปอร์เซ็นต์การนับถือผีสูงกว่า ต.คลองควายมาก คือ 70 % และ 94 %  
ตามลำดับ (ดูตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การนับถือผี

	ทรงคะนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
ยังมีการนับถือผีอยู่	70	42	94
ไม่มีการนับถือผีแล้ว	30	58	6
	100	100	100



ท.ทรงคะนองและ ค.บ้านม่วง ยังคงมีการรำผีฟ้ากันอยู่ โดยเฉพาะที่ ค.บ้านม่วงนั้นมีการรำผีฟ้าเฉลี่ยปีละ 30 - 40 ครั้ง ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการรำผีฟ้าปรากฏว่าชาวมอญ ท.ทรงคะนองคลายความเชื่อถือลงไปมาก คือมีเพียง 6 % เท่านั้นที่บอกว่ายังกงเชื่อถืออย่างมาก ในขณะที่ ค.บ้านม่วงมีถึง 68 % ที่บอกว่า การรำผีฟ้าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต เป็นเรื่องจริงจึงเชื่อถืออย่างมาก (ในจำนวนนี้มีบางรายบอกว่าเคยถูกผีเข้า บางรายก็เคยรำผีฟ้าด้วยตนเอง ซึ่งในขณะที่รำนั้นก็รู้สึกตัวเลย) ส่วนที่เหลือนั้น 30 % ของ ท.ทรงคะนอง และ 18 % ของ ค.บ้านม่วง บอกว่าเชื่อถือและปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ตนเองไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่ก็ต้องปฏิบัติตามค่อ ๆ มาตามประเพณี นอกจากนี้ก็มีทั้งที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งไปจนถึงไม่เชื่อเลย ควบเห็นว่า เป็นเรื่องไร้สาระ (ดูตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ความเห็นในเรื่องการรำผีฟ้า

	ทรงคะนอง %	บ้านม่วง %
มีความเชื่ออย่างมาก	6	68
คงเชื่อและปฏิบัติตามบรรพบุรุษ	30	18
เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง	10	8
ไม่เชื่อเลย	16	6
เฉย ๆ ไม่มีความเห็น	38	—
	100	100

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการรำผีฟ้าค่อย ๆ จางลง โดยเฉพาะที่ ท.ทรงคะนอง มีน้อยรายที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้งและยังเชื่อถืออย่างแน่นแฟ้น และผู้ที่ประกอบพิธีที่รู้และเข้าใจในพิธีก็ส่วนมาก เป็นคนที่มีอายุแล้ว เชื่อแน่ว่าหากคนเหล่านั้น

ตายลงคงจะหาผู้มาทำหน้าที่ยาก เพราะคนในวัยหนุ่มสาวปัจจุบันนอกจากจะไม่เข้าใจ เรื่องราวหรือรายละเอียดอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังไม่ค่อยเชื่อถืออีกด้วย ดังนั้น ท.ทรง-  
 คะนองจึงมีแนวโน้มที่จะมีสภาพเดียวกับ ท.คลองควาย คือหาผู้รู้และประกอบพิธีไม่ได้  
 จึงต้องเลิกประเพณีว่ามีไปโดยปริยาย ส่วน ท.บ้านม่วง แม้ว่าจะยังมีการรำผีดีกว่า  
 ท.ทรงคะนอง แต่ก็ใกล้จะจางลงไปจากเดิม และมีแนวโน้มว่าความเชื่อในเรื่องนี้  
 ค่อย ๆ ลดลงเช่นกันแต่ค่อนข้างช้ากว่าทรงคะนองมาก

นอกจากการนับถือผีจะค่อย ๆ เสื่อมไปแล้ว ประเพณีต่าง ๆ ของมอญ  
 แม้จะยังคงถือปฏิบัติอยู่แต่ก็นับว่าใกล้หายไปจากเดิมมาก เช่น การแต่งงาน โดยปกติ  
 พระจะไม่มาร่วมในพิธี แต่ในปัจจุบันที่ ท.ทรงคะนองก็มีพระมาร่วมในพิธีแล้ว เป็นต้น  
 ประเพณีต่าง ๆ ของมอญใน ท.ทรงคะนองนั้นมีการถือปฏิบัติลดลงมากกว่าอีก 2 ตำบล  
 คือมีเพียง 48 % เท่านั้นที่ยังคงจัดงานต่าง ๆ แบบมอญ นอกนั้น 40 % จัดแบบมอญ  
 ปนไทย และ 12 % จัดงานแบบไทย ในขณะที่ ท.คลองควายและ ท.บ้านม่วงส่วนใหญ่  
 ยังจัดงานแบบมอญอยู่ คือประมาณ 70 - 80 % ที่เหลือ นอกนั้นจัดงานแบบมอญปนไทย  
 โดยเฉพาะงานแต่งงาน ซึ่งถ้าฝ่ายหญิงเป็นไทยก็จะมีพิธีแบบไทยปนเข้ามาด้วย

ค. นโยบายของรัฐบาลในการทำให้คนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทยตาม  
 กฎหมาย ตั้งแต่แรกอพยพเข้ามา ดังจะเห็นได้ว่า คนมอญในประเทศไทยมีฐานะเป็น  
 ไพร่หลวง ต้องรับราชการ เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป แม้ว่าจะได้จัดหมวดหมู่ให้คน  
 มอญอยู่รวมกลุ่มกัน แยกต่างหากจากกรมกองของคนไทย และให้อยู่ในบังคับบัญชาของ  
 หัวหน้าชาวมอญ แต่นั่นก็เป็นเพียงการปกครองกันเองในระคับพื้นฐานเท่านั้น เพราะใน  
 ระดับสูงขึ้นไปหัวหน้าชาวมอญที่จัก รีมอญซึ่งเป็นผู้ควบคุมกองมอญทั้งหมดในประเทศไทย  
 จะต้องไปขึ้นกับเจ้ากรมหรือเสนาบดีไทยอีกคนหนึ่ง เพื่อรับนโยบายและคำสั่งจากรัฐบาล  
 ไทย และรัฐบาลมักอ้างถึงชาวมอญในฐานะเป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินควบคุมไปกับคนไทยเสมอ  
 ในการออกกฎหมายหรือประกาศต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 3 การที่คนมอญมีฐานะ  
 เท่าเทียมกับคนไทยตามกฎหมาย ทำให้ไม่มีการแยกออกไปจากคนไทยในการทำสามะโน  
 ประชากรในสมัยหลังต่อมา แต่ถือว่าเป็นคนไทยทุกประการ นโยบายของรัฐบาลดังกล่าว

ทำให้มอญไม่สามารถดำรงความเป็นกลุ่มเชื้อชาติเป็นเอกเทศแยกออกไปจากคนไทยโดย  
 เด็ดขาดได้ เปิดโอกาสให้มีการปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยได้ง่าย

ง. การรับวิทยาการและความเจริญจากภายนอกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง  
 สังคมและสภาพแวดล้อมให้ทันสมัยขึ้น แม้ว่าจะมิได้มีผลต่อการปรับตัวของชาวมอญให้เป็น  
 ไทยโดยตรง แต่การปรับตัวเข้าสู่สมัยใหม่ก็ทำลายเอกลักษณ์ของความเป็น "มอญ" ลง  
 และทำให้ชาวมอญได้ใกล้ชิดกับสังคมภายนอก (คือสังคมไทย) ยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การ  
 ปรับตัวเป็นไทยได้ง่ายในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ  
 สภาพแวดล้อมดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการรับอิทธิพลตะวันตกในยุคที่ไทยเริ่มรับ  
 ตัวเข้าสู่สมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะการเปลี่ยนแปลงอัน  
 เนื่องมาจากการรับอิทธิพลตะวันตกในระบะนั้นมีปรากฏเฉพาะในระบับรรูปและใน  
 เมืองหลวงโดยเฉพาะในราชสำนักเท่านั้น ยังไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชั้นพื้นฐานใด ๆ  
 ในวิถีชีวิตคนไทยโดยทั่วไป เช่นในด้านเศรษฐกิจ ปรากฏว่าในระบับรรูปของ  
 ไทยถูกแปลงเป็นการค้ามากขึ้น มีการส่งวัตถุดิบที่ผลิตได้เป็นสินค้าออกเพิ่มขึ้น แต่ผลิต  
 ยังกงใช้กรรมวิธีการผลิตแบบเก่า ชาวนายังคงทำนาตามแบบเก่า สภาพสังคมและ  
 ความเป็นอยู่ก็ยังเป็นแบบเดิม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงในระบับสามัญชนในชนบททั่ว ๆ  
 ไปเกิดขึ้นในสมัยหลังต่อมา จักว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามกาลเวลา ซึ่ง  
 เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าและดีขึ้นกว่าเดิม การเปลี่ยนแปลงของสังคมมอญก็เช่น  
 กัน กล่าวคือ หลังจากที่ได้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกแล้ว ก็มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม  
 และอารยธรรมซึ่งกันและกัน มีการติดต่อค้าขายโดยผ่านตลาด ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยน-  
 แปลงไป มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นเพราะไม่สามารถจับกาลสิ่งต่าง ๆ  
 แก่ตนเองได้ดังแต่ก่อน อิทธิพลความเจริญจากสังคมภายนอกได้เปลี่ยนแปลงสภาพสังคม  
 และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้นกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็ได้ทำลายรูปแบบของ  
 สังคมและความเชื่อเก่า ๆ ลง ในที่นี้จะยกตัวอย่างความเจริญด้านสาธารณสุข ซึ่งแสดง  
 ให้เห็นว่า ในปัจจุบันชาวมอญส่วนใหญ่มีการปรับตัวให้ทันสมัยขึ้น รู้จักและให้ความนิยมที่  
 จะรับบริการด้านการแพทย์สมัยใหม่ยิ่งกว่า การรักษาแบบโบราณ ทางไสยศาสตร์ ซึ่งมี  
 ทั้งการรักษาจากแม่มก หมอผี คนทรง ฯลฯ แล้วแต่ว่าสาเหตุของโรคนั้นเกิดจากอะไร

ชาวมอญใน ต.ทรงคนอง ต.คลองควาย และ ต.บ้านม่วง ส่วนใหญ่ก็หันมารับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันตามโรงพยาบาลและคลินิก ขณะเดียวกันบางครั้งก็ชื้อยาฝรั่งตามร้านขายยาแผนปัจจุบันมาใช้เองด้วย แต่ยังมีบางส่วนที่ยังคงรักษาแบบโบราณกับหมอแผนโบราณ ซึ่งจะปรุงยาคอง ยาหม้อให้รับประทานบ้าง รักษากับหมอพระบ้าง หมอผีบ้าง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีบางส่วนที่ให้คำตอบว่าได้ไปรับการรักษาทุกอย่างทั้งแผนโบราณและสมัยใหม่ โดยให้รายละเอียดชี้แจงว่า โรคบางโรคแพทย์สมัยใหม่ก็รักษาไม่หาย ต้องไปหาพระรดน้ำมนต์ บางโรคก็คองทั้งหมอผีเข้าทรงช่วยการรักษา บางโรคก็คองอาศัยยาที่หมอแผนโบราณปรุงให้จึงจะหาย (ดูเปอร์เซ็นต์ของการรักษาแบบต่าง ๆ ในตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การรับการรักษายามเจ็บป่วย

	ทรงคนอง %	คลองควาย %	บ้านม่วง %
รักษากับพระ	10	-	20
รักษาแบบโบราณ	18	18	32
รักษากับแพทย์แผนปัจจุบันตามโรงพยาบาล และคลินิก	82	68	48
ชื้อยามาใช้เอง	36	40	34
	<u>146</u>	<u>126</u>	<u>134</u>

ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่ ต.บ้านม่วง เล่าให้ฟังว่า สามีของตนป่วยไม่ทราบว่าเป็นโรคอะไร ตัวบวมเท้าบวมและเป็นอัมพาต มาสืบทราบสาเหตุว่าไปเหยียบถูกของของผีเข้า จึงต้องพาไปรักษากับหมอมอญแผนโบราณ ซึ่งได้คัมภีร์ยาหม้อให้รับประทาน แต่ก็ไม่หายขาดที่เดียว เพียงแค่ทุเลาลงบ้าง (ทั้ง ๆ ที่รักษามานานร่วมปีแล้ว) เมื่อถาม

ว่าทำไมไม่พาไปรักษาที่โรงพยาบาล ก็ได้รับคำตอบว่า ถ้าไปรักษาแบบนั้นคนไข้จะตายได้ อีกรายหนึ่ง (จาก ต.บ้านม่วงเช่นกัน) เล่าว่า ตนป่วยอยู่หลายวัน มีอาการซึมเฉยไม่ค่อยรู้สึกตัว มีคนบอกว่าผีเข้า มารดาจึงพาไปหาพระ ๆ ก็รดน้ำมนต์และให้ยาหม้อมาคัมรับประทาน หลังจากนั้นจึงไปรำผี แล้วจึงหายเป็นปกติ

นอกจากการรักษาเยียวยาแล้ว ในการคลอดบุตร ชาวมอญก็ได้หันมารับบริการจากโรงพยาบาลหรือสถานอนามัย ตลอดจนคลินิกผดุงครรภ์ แทนการพึ่งหมอคำแยในหมู่บ้าน ดังปรากฏว่า จำนวนกว่าครึ่งของจำนวนผู้มีบุตรใน ต.ทรงคะนอง (36 % จาก 64 %) และ ต.คลองควาย (40 % จาก 78 %) ได้ไปคลอดบุตรกับแพทย์และผดุงครรภ์ที่โรงพยาบาลและคลินิก ส่วน ต.บ้านม่วงนั้นยังนับว่าค่อนข้างจะเห็นห่างจากโรงพยาบาลมากกว่า 2 ตำบลข้างต้น เพราะมีเพียง 16 % จาก 76 % เท่านั้นที่ไปรับบริการจากโรงพยาบาลหรือคลินิกผดุงครรภ์ ส่วนใหญ่แล้วยังคงไปรับความช่วยเหลือในค่านี้นี้จากหมอคำแยประจำตำบล (ดูตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การคลอดบุตร

	ทรงคะนอง 64%	คลองควาย 78%	บ้านม่วง 76%
รับบริการจากแพทย์และผดุงครรภ์ใน			
โรงพยาบาล	36	40	16
คลอดที่บ้านกับหมอคำแยประจำตำบล	28	28	50
รับบริการทั้ง 2 แบบข้างต้น	—	10	10
	64	78	76

การที่ชาวมอญในตำบลทั้ง 3 หันมาพึ่งวิทยาการสมัยใหม่ (เช่นในด้านการแพทย์) ทำให้มีการติดต่อและท่องเที่ยวภายนอกมากขึ้น และนำไปสู่การรับอิทธิพลจาก



ภายนอกเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะการบริการด้านการแพทย์สมัยใหม่ไม่สามารถหาได้ภายในหมู่บ้านของชาวมอญหรือในตำบลใกล้เคียง ยกเว้น ต.ทรงคะนอง กล่าวคือชาวมอญ ต.คลองควายจะสามารถรับบริการด้านการแพทย์สมัยใหม่ที่ใกล้ที่สุดที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดปทุมธานีเพียงแห่งเดียว เพราะที่ตัวอำเภอสามโคกนั้นเล็กมากไม่มีแพทย์หรือคลินิกแพทย์แผนใหม่เลย ทว่าสำหรับชาวมอญ ต.คลองควายซึ่งเดินทางไปมาทางเรืออยู่เป็นประจำแล้วก็มีโอกาสที่จะไปรับบริการจากโรงพยาบาลอื่น ๆ หรือคลินิกแพทย์ที่อยู่ห่างไกลออกไป (หรือแม้ในกรุงเทพฯ) ได้ง่าย แต่สำหรับ ต.บ้านม่วง ซึ่งมีสภาพเดียวกับ ต.คลองควาย คือไม่มีแพทย์แผนใหม่ประจำตำบลจะต้องออกไปที่อำเภอบ้านโป่งจึงจะมีโรงพยาบาลและคลินิกแพทย์ แต่เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นอุปสรรคในการติดต่อกับโลกภายนอก ทำให้ชาวมอญบ้านม่วงมารับบริการจากตัวเมืองน้อยกว่า ต.คลองควาย ส่วน ต.ทรงคะนองอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงได้รับความเจริญและวิทยาการต่าง ๆ ไปได้เร็วกว่าและมากกว่า ต.คลองควายและบ้านม่วง ทั้งปรากฏว่ามีคลินิกและร้านขายยาแผนปัจจุบันหลายแห่งในอำเภอพระประแดง นอกจากนี้ การจะไปรับการรักษายาจากโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ก็เป็นไปได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่าอีก 2 ตำบลด้วย จะเห็นได้ว่า การรับวิทยาการและความเจริญดังกล่าวนอกจากจะทำให้ชาวมอญไม่สามารถรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นมอญไว้ได้แล้ว ยังทำให้มีการติดต่อกับสังคมไทยภายนอกกว้างขวางขึ้น ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวเป็นไทย

### ประเมินผลขบวนการปรับตัว

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดตลอดจนผลของการวิจัยข้อมูลในตำบลทรงคะนอง คลองควาย และบ้านม่วง ใ้คแสดงให้เห็นว่า ชาวมอญมีแนวโน้มในการที่จะปรับตัวหรือถูกกลืนเป็นไทยมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ระดับขั้นของการปรับตัวในหมู่บ้านมอญแต่ละแห่งมีมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศตลอดจนฐานะและอาชีพ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคหรือเครื่องส่งเสริมการปรับตัวในแต่ละแห่ง ดังจะได้อธิบายต่อไป

สถานที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของ ต.บ้านม่วงนั้นอยู่ห่างตัวเมืองออกไป แม้จะมีทางรถยนต์แยกจากถนนใหญ่ (ทางหลวง) เข้าถึงตัวหมู่บ้าน แต่ก็ไม่ค่อยมีรถแล่นเข้าออกประจำ ชาวมอญในหมู่บ้านนั้นติดต่อกับสังคมภายนอกโดยใช้วิธีเดินเข้า-ออกหมู่บ้านหรือขี่จักรยาน หรืออาศัยเรือในเส้นทางแม่น้ำราชบุรีที่อยู่อีกฟากหนึ่งของหมู่บ้าน หมู่บ้านมอญที่บ้านม่วงอยู่ในลักษณะที่ค่อนข้างโดดเดี่ยวจากชุมชนใหญ่ มีการติดต่อกับภายนอกและรับอิทธิพลความเจริญจากภายนอกน้อยกว่าอีก 2 ตำบล ทำให้ยังคงความเป็นมอญไว้ได้มากกว่าอีก 2 ตำบล ดังจะเห็นได้ว่า ชาวมอญที่นั่นยังคงรักษาประเพณีของมอญไว้ได้ดีกว่า เช่น การรำผี และภาษามอญก็ยังคงใช้กันทั่วไปในเปอร์ เซนที่ที่สูงกว่าอีก 2 ตำบลมาก (ตารางที่ 10) ส่วน ต.คลองควายนั้น สภาพหมู่บ้านอยู่ปะปนกับคนไทย แม้ว่าชาวมอญจะยังคงอยู่รวมกันในหมู่บ้านของตน แต่ก็มีไ้แยกออกไปโดยเด็ดขาด เพราะลักษณะหมู่บ้านอยู่ติดกันกับหมู่บ้านคนไทย และในหมู่บ้านคนไทยบางหมู่ที่อยู่ติดกันนั้นก็มีการคบค้าชาวมอญปะปนอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีทางทะเลียบริมแม่น้ำติดต่อดังนั้น.

(ระหว่างหมู่บ้านมอญและไทย) โดยตลอด การคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้าน ต.คลองควายก็สะดวกกว่าของ ต.บ้านม่วงมาก มีรถโดยสารประจำทางแล่นเข้า-ออกประจำนอกเหนือไปจากเส้นทางตามลำน้ำเจ้าพระยา ดังนั้นชาวมอญ ต.คลองควายจึงมีการติดต่อกับคนภายนอกกลุ่มมากกว่า ต.บ้านม่วง และการที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ก็ทำให้มีโอกาสได้รับอิทธิพลและความเจริญต่าง ๆ จากเมืองหลวงได้ง่ายและเร็วกว่า ต.บ้านม่วง สำหรับ ต.ทรงคนองแล้ว ลักษณะที่ตั้งและภูมิประเทศยิ่งส่งเสริมให้มีการปรับตัวได้ง่ายกว่าตำบลทั้ง 2 ที่กล่าวมาแล้ว เพราะหมู่บ้านมอญตั้งอยู่ในตัวอำเภอพระประแดง ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ที่สุดในบรรดาอำเภอทั้ง 3 นี้ การคมนาคมก็สะดวกและรวดเร็ว มีรถโดยสารประจำทางจากกรุงเทพฯ มายังอำเภอพระประแดงหลายสาย จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าชาวมอญจะมีการติดต่อกับสังคมภายนอกอย่างกว้างขวางและสภาพความเป็นอยู่ก็ทันสมัยใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ มากกว่าอีก 2 ตำบล

การที่ ต.ทรงคนองและคลองควายมีการติดต่อกับและอยู่ใกล้ชิดกับคนไทยมาก ทำให้เอกลักษณ์ของมอญในคำนำภาษาเสื่อมไป เพราะมีการใช้ภาษามอญน้อยลงและหันมา

ใช้ภาษาไทยกันมากขึ้น (ตารางที่ 10) นอกจากนี้ยังทำให้ความรู้สึกในความเป็น "มอญ" ของชาวมอญใน 2 ตำบลนี้ลดลงไป ดังจะเห็นได้ว่า ทันที่ได้รับคำถามว่า "คุณคิดว่าคุณเป็นคนมอญหรือไทยหรือมอญปนไทย?" มีหลายรายที่เคียวที่ตอบว่าเป็นคนไทย (แต่เมื่อสืบสาวขึ้นไปถึงชั้นของบรรพบุรุษก็ให้ความว่าเป็นมอญทั้งหมด) พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเกิดในประเทศไทย และในปัจจุบันไม่มีคนมอญแท้ ๆ อีกแล้ว กลายเป็นไทยไปหมด และโดยเฉพาะที่ ต.ทรงคะนองมีจำนวนถึง 42 % ที่บอกว่าเป็นคนมอญปนไทย ทั้ง ๆ ที่มีเพียง 12 % เท่านั้นที่มีบรรพบุรุษ (ชั้นทวดและปู่) แต่งงานกับคนไทย นอกนั้นมีบรรพบุรุษเป็นมอญทั้งหมด

คานฐานะและอาชีพของชาวมอญใน 3 ตำบลก็แตกต่างกันไป ถ้าเทียบกันในระหว่าง 3 ตำบลแล้ว ต.บ้านม่วงมีฐานะยากจนที่สุดจึงมีสภาพความเป็นอยู่ไม่ดีเท่า ต.คลองควายหรือ ต.ทรงคะนอง ซึ่งเป็นพวกที่มีฐานะดีที่สุด เนื่องจากเป็นเจ้าของที่ดินที่มีราคาเป็นจำนวนมาก อาชีพของชาวมอญใน ต.บ้านม่วงและ ต.ทรงคะนอง คือการทำนา ส่วน ต.คลองควายมีอาชีพในการค้าขายทางเรือ ดังนั้น ต.บ้านม่วง และ ต.ทรงคะนองจึงมีการรวมกลุ่มในหมู่พวกของตนเองมากกว่า ต.คลองควาย ทำให้สามารถรักษาประเพณีต่าง ๆ ไว้ได้ เช่น การรำผี เพราะการได้อยู่ร่วมกันโอกาสที่จะประกอบพิธีก็มีมากและเป็นไปได้ง่าย จึงมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา ผิดกับ ต.คลองควาย อาชีพค้าขายทางเรือทำให้ต้องแยกย้ายจากกันไปคนละทิศละทาง และใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในเรือ โอกาสที่จะอยู่ร่วมกันมีน้อย เพียงปีละหนึ่งหรือสองครั้งเท่านั้น ทำให้ชาวมอญกลุ่มนี้ค่อนข้างจะห่างเหินจากชนบประเพณีของตนเอง ประเพณีจึงค่อย ๆ สูญไป เช่นการรำผี ซึ่งขาดหายไปจาก ต.คลองควายมาเป็นเวลานานกว่า 30 - 40 ปีแล้ว และความเชื่อในเรื่องการนับถือผีก็ลดน้อยลง นอกจากนี้อาชีพค้าขายทางเรือยังทำให้มอญ ต.คลองควายมีโอกาสติดต่อกับคนภายนอกกลุ่มมากกว่าอีก 2 ตำบล

อาชีพของชาวมอญทั้ง 3 ตำบลดังกล่าว เป็นอาชีพที่ทำกันมาแต่สมัยบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันชาวมอญบางส่วนในแต่ละตำบลได้เลิกอาชีพดังกล่าว ต.ทรงคะนองเหลือเพียง 40 % ที่ยังคงมีอาชีพในการทำนา นอกนั้นหันไปทำงานรับจ้างตามบริษัทบ้าง

รับราชการบ้าง ฯลฯ ส่วนที่นานักได้ขายให้แก่โรงงานแถบอำเภอวังน้อย ใหญ่ขึ้น  
 เขาทำนบ่าง สาเหตุที่เลิกไปก็เพราะต้องการทำงานที่สบายกว่า สำหรับ ต.บ้านม่วง  
 นั้นยังคงทำนบกั้นเป็นส่วนใหญ่ คือมีจำนวน 88 % และ ต.คลองควายจำนวน 88 % ยัง  
 คงยึดอาชีพค้าขายทางเรืออยู่ ถึงกระนั้นก็ดี แมว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ใน ต.บ้านม่วง  
 และ ต.คลองควายจะยังคงรักษาอาชีพเดิมของบรรพบุรุษอยู่ แต่ก็คงจะอยู่ได้เฉพาะใน  
 ฐานะของผู้ให้สัมภาษณ์เท่านั้น สำหรับคนรุ่นต่อไปคงจะมีจำนวนที่จะยึดอาชีพเดิมนั้นลดลง  
 เพราะในบรรดาผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดรวมทั้ง ต.ทรงคนองด้วย ต่างก็  
 ไม่สนับสนุนให้บุตรธิดาของตนสืบต่ออาชีพตน เพราะเป็นอาชีพที่ลำบาก หนักเหนื่อย  
 ต้องใช้แรงงานมาก และโดยเฉพาะอาชีพค้าขายทางเรือเริ่มจะผิดเคียง ไม่แน่นอน ไม่  
 ก้าวหน้าและยังไม่ได้รับความคุ้มครองอีกด้วย ชาวมอญเหล่านั้นต้องการให้บุตรธิดาของ  
 ตนได้รับการศึกษาสูง ๆ ถึงชั้นมหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่า เพื่อให้มีโอกาสทางสังคมยิ่งขึ้น  
 ให้ได้รับราชการซึ่งเป็นงานสบาย ก้าวหน้า และมีเกียรติ อย่างไรก็ตาม สำหรับ ต.  
 บ้านม่วง ฐานะเป็นสิ่งสำคัญต่อการให้การศึกษาแก่บุตรธิดา กล่าวคือ มีจำนวน 40 %  
 (จากจำนวน 52 % ที่มีบุตรกำลังเรียนหนังสืออยู่) ที่ต้องการให้บุตรเรียนสูงสุดเพื่อจะ  
 ได้ไม่ตกงานเหมือนตน ส่วนอีก 12 % ต้องการให้เรียนแค่ชั้น ป.4 หรือ ป.7 เท่า  
 นั้น เพราะอุปสรรคด้านการเงิน และต้องการให้ออกมาช่วยทำนบามากกว่า แต่อีก 2  
 คำบลไม่มีปัญหาในเรื่องฐานะ จึงพร้อมที่จะส่งให้บุตรธิดาเรียนจนจบชั้นสูงสุด นอกจาก  
 การส่งเสริมให้มีการศึกษาสูงเพื่อเปลี่ยนอาชีพแล้ว ความใกล้กรุงเทพฯ ยังทำให้ชาว  
 มอญ ต.ทรงคนองและคลองควายเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ มากขึ้น ขณะเดียว  
 กันชาวมอญบางส่วนใน ต.บ้านม่วงก็ค้นคว้าที่จะมาทำงานในกรุงเทพฯ ที่สบายกว่าอาชีพ  
 เดิมทำเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ชาวมอญมีแนวโน้มที่จะละทิ้งอาชีพเดิมและกลุ่ม  
 ของตนออกมาทำงานในสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น

จากลักษณะที่ทิ้งและภูมิประเทศตลอดจนฐานะและอาชีพดังกล่าว เห็นได้ว่า  
 ต.ทรงคนองและ ต.คลองควายมีโอกาสที่จะปรับตัวเป็นไทยมากกว่า ต.บ้านม่วง และ  
 ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ใดก็ตาม เป็นค้นว่า การติดต่อกับสังคมภายนอก การแต่งงานกับ

คนไทย ภาษาและชนประเพณี ฯลฯ ต.ทรงคนองและ ต.คลองควายก็มีการปรับตัว  
 เป็นไทยในระดับสูงกว่า ต.บ้านม่วง และในระหว่าง 2 ตำบลแรกนั้น ส่วนใหญ่แล้ว  
 ต.ทรงคนองมีการปรับตัวมากกว่า ต.คลองควาย ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับการนับถือผี  
 สรูปแล้ว ในระหว่าง 3 ตำบลนี้ ต.ทรงคนองในอำเภอพระประแดงมีการปรับตัวมาก  
 ที่สุด ทุกวันนี้เรารู้จักเอกลักษณ์ของมอญอำเภอพระประแดงในเรื่องเกี่ยวกับสงกรานต์  
 เท่านั้น และ ต.บ้านม่วงมีการปรับตัวน้อยที่สุด และยังคงรักษาภาษาและประเพณีมาง-  
 อย่างไม่ไ้ ส่วนเอกลักษณ์ของ ต.คลองควายก็คือ อาชีพค้าขายทางเรือ



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย